

EEN IE-BEEST IN DE KLAS!

Taakgerichte luister-, spreek-, lees- en schrijfactiviteiten

Taal *leer je* best al doende in *een* zinvolle en motiverende context. Dat is in *een* notendop de visie achter het taakgericht taalvaardigheids-onderwijs van het Steunpunt Nederlands als *Tweede Taal* (K.U.Leuven). Zelfontdekkend leren, werken in *heterogene* groepjes, de kinderen aan de hand van functionele en motiverende taaltaken uitdagen om *boven* hun eigen niveau uit te stijgen ... dat zijn kenmerken van taakgericht onderwijs die *ervoor* zorgen dat *ook* zwakke leerders aan hun trekken kunnen komen in de klas.

De lees-, luister-, spreek- en schrijfopdrachten van deze doekatern zijn functioneel. *Ze* helpen de kinderen *een doel bereiken: communiceren* met het ie-beest en met elkaar, problemen oplossen ...

Op *een* morgen vindt *de* leerkracht *een* brief van *een* vreemd *wezen* dat zichzelf het *ie-beest* noemt. Dit vormt *een* dankbare aanleiding waaruit heel wat motiverende taalvaardigheidsactiviteiten kunnen voortvloeien.

In *de* lagere leerjaren kan het *ie-beest* eventueel als handpop aanwezig zijn in *de* klas (zie *doekatern* voor jongere kinderen). *Voor de hogere* leerjaren kan het *ie-beest* 'virtueel' aanwezig zijn: het *woont bijvoorbeeld* thuis bij *de*

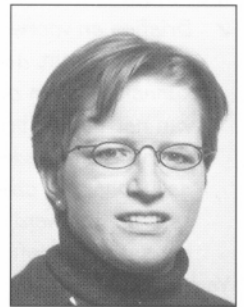
leerkracht waar het uit zijn *ie-tuig* *de* tuin is *ingedonderd*; of het *woont* in *de* klascomputer; waar het via e-mail met de kinderen communiceert ...

De verschillende opdrachten in *deze* doekatern zijn, mits *enkele* aanpassingen, geschikt *voor* alle leeftijden van *de* lagere school. Deze aanpassingen kunnen erin bestaan dat je bijvoorbeeld bij het moppenspel het aantal moppen aanpast, of dat je bij de brief van het *ie-beest* *andere* spellings- of grammaticaregels laat aan *bod* komen.

Samenstelling:
Mie Sterckx

& Saskia
Timmermans

Tekeningen:
Riske Lemmens

Een kattedelletje van het ie-beest

Materiaal

- ✓ Een kort briefje of boodschappenlijstje van het ie-beest. In dit bericht worden alle klinkers (behalve de doffe e) vervangen door een *-ie*.

Verloop

- ✓ Vertel aan *de* kinderen *hoe je* aan het briefje bent *gekomen*.
- ✓ *De* kinderen ontcijferen het briefje in heterogene groepjes van 2.
- ✓ Klasgesprek: wat is *er* *vreemd* aan dat briefje? (suggestie: dit kan *een gelegenheid* zijn om kort, binnen *een* functionele context, aan taalbeschouwing te *doen* rond klinkers *en* medeklinkers).
- ✓ Klasgesprek: *wie* of wat zou dat briefje geschreven *hebben*? Wat staat erin?
- ✓ Suggestie *voor jongere* leerlingen: *de* kinderen gaan in tweetallen bij elkaar zitten *en* praten in *ie-taal* met elkaar.
- ✓ Andere suggesties: *de* kinderen *bedenken* zelf *een* fantasietaal

(gesproken of geschreven) *en* praten of schrijven met elkaar in *deze* taal; *ze* *bedenken* zelf *een* boodschappenlijstje; *ze* vertalen hun uurrooster in die taal ...

Tips voor het gebruik van de computer

- ✓ Geef het *ie-beest* een mail-adres.
- ✓ Het *ie-beest* leeft *clan* in *de* virtuele *ie-wereld*.
- ✓ *De* briefjes die je vindt of krijgt, zijn 'ie-mailtjes'.
- ✓ *De* kinderen kunnen zelf *ook* mailen naar het *ie-beest*.

Wie is het ie-beest?

Materiaal

- ✓ Briefjes en voorwerpen van het ie-beest, waaruit de kinderen iets kunnen afleiden over de identiteit van het beest (briefjes, gebruiksvoorwerpen, voedsel waar al aan geknabbeld is, cassette met tekstje dat werd ingelezen of bepaald geluidsfragment ...).

Verloop

- ✓ Vertel aan de kinderen dat je nog meer spullen hebt gevonden van het ie-beest.
- ✓ Verdeel de kinderen in heterogene groepjes van 4.
- ✓ De kinderen proberen aan de hand van de voorwerpen zoveel mogelijk informatie te verzamelen over het ie-beest en maken hierover een kort verslagje.
- ✓ De woordvoerder van elk groepje vertelt aan de anderen wie het ie-beest volgens zijn groepje is.
- ✓ De verschillende groepjes vullen elkaar aan.
- ✓ Variant: in plaats van een spreek-oefening kan deze activiteit ook resulteren in een schrijfoefening, waarbij de kinderen een identiteitskaart maken van het ie-beest.

Wie zijn wij?

Materiaal

- ✓ Briefjes en voorwerpen van het ie-beest (zie activiteit 'Wie is het ie-beest?').

Een brief vol fouten

Materiaal

- ✓ Een brief van het ie-beest (niet in ie-taal geschreven). Aangezien het ie-beest het Nederlands nog niet zo goed beheerst, staan er veel fouten in de brief. Dit zijn bij voorkeur fouten tegen een regel waar de kinderen zelf nog mee worstelen, bijvoorbeeld de leestekens, hoofdletters, verlengingsregel, open en gesloten lettergrepen, bepaalde grammaticale fouten...
- ✓ In de brief vraagt het ie-beest de kinderen om zichzelf voor te stellen.

Verloop

- ✓ Laat de brief individueel lezen,
- ✓ Vraag wat er mis is met de brief.
- ✓ Beslis samen met de kinderen dat ze eerst een brief terug zullen schrijven waarin ze de fouten verbeteren en ook aan het ie-beest zullen uitleggen hoe het die fouten in de toekomst kan vermijden: in een volgende les zullen ze afspreken wat ze zullen doen om zichzelf voor te stellen aan het beest.

Liefste ie-beest

- Stel voor om een gewone brief (niet in ie-taal) te schrijven naar het ie-beest.
- ✓ Organiseer een brainstorm over wat in de brief moet komen (eerst in heterogene groepjes van 2, daarna klassikaal),
- ✓ Schrijf samen een brief naar het ie-beest.
- ✓ Dit is een gelegenheid om in te gaan op de conventies van een brief (groet, aanleiding voor de brief,

- ✓ De kinderen brengen allerlei foto's, voorwerpen ... mee van zichzelf.

Verloop:

- ✓ Herinner de kinderen aan de activiteit 'Een brief vol fouten' waarin het ie-beest hen vroeg om zich voor te stellen.
- ✓ Wijs de kinderen erop dat ze het ie-beest vooral beter hebben leren kennen aan de hand van de verschillende briefjes en voorwerpen en stel hen voor om zich eveneens voor te stellen aan de hand van een aantal briefjes, voorwerpen ...
- ✓ Elk kind richt op zijn tafel of bank zijn eigen plekje in met briefjes, foto's, voorwerpen ... en geeft daar

- ✓ De kinderen herlezen de brief in heterogene groepjes van 2 en verbeteren hem.
- ✓ Verbetering van de brief in heterogene groepjes van 2 en een regel bedenken om die fout te voorkomen.
- ✓ Een brief schrijven naar het ie-beest met de verbetering en de regel.
- ✓ Suggestie voor vervolgcactiviteit: het ie-beest heeft een heleboel brieven (andere brieven dan de foute brieven) gekregen van verschillende scholen. Zijn antwoorden op die verschillende brieven zijn door elkaar geraakt. De kinderen helpen het ie-beest met het sorteren van zijn fan-mail.

eigenlijke vraag, afsluiting) of bepaalde spellingkwesties.

- ✓ Variant: in plaats van op papier, kunnen de kinderen hun brief ook opsturen met cassetpost: dan moeten ze de brief inlezen op cassette. Hierbij is het van groot belang dat dit voorlezen eerst stil wordt voorbereid.

een mondelinge of schriftelijke toelichting bij (wat zijn de verhalen achter de meegebrachte voorwerpen?).

- Suggestie: maak een foto van de verschillende plekjes van de kinderen en van het ie-beest, en kleef ze, vergezeld van de nodige toelichting door de betreffende leerling, in een klasboek. Stuur dat (zogezegd) naar het ie-beest en breng het daarna mee terug naar de klas waar het eventueel nog kan aangevuld worden.

Een moppig ie-spel

Materiaal

- ✓ Moppen in 2 geknipt en op kaartjes in 2 verschillende kleuren gekleefd. Deze kleuren geven aan of het om deel 1 of deel 2 van een mop gaat. De moppen haal je van de kalender, uit moppenboeken, kindertijdschriften, enz.

Verloop

- ✓ Vertel de kinderen dat er in het land van ie heel wat afgelachen wordt, vooral wanneer de ie-beesten het moppenspel spelen.
- ✓ Verdeel de kinderen in groepjes van 4 ' 5.
- ✓ Iedereen krijgt een aantal kaartjes met daarop telkens het tweede deel van een mop.
- ✓ De andere kaartjes liggen op een stapeltje in het midden van de tafel.
- ✓ De kinderen trekken om de beurt een kaartje en lezen het voor.
- ✓ Degene die het bijpassende vervolg heeft, leest het voor; hij mag de twee kaartjes houden.

- ✓ Wie op deze manier het snelst zijn kaartjes kwijt is, heeft gewonnen.
- ✓ Opmerking: speel dit spel de eerste keer met een beperkt aantal mopjes, totdat de kinderen de spelregels goed onder de knie hebben.
- Suggestie: stel een 'moppentrommel' op in de spelletjeshoek, waarin de kinderen moppen kunnen verzamelen en op kaartjes plakken. Hierbij moeten ze goed nadenken waar ze de mop in 2 knippen, zodat de twee helften herkenbaar blijven.

Het ie-feest

Materiaal

- ✓ Enkele recepten uit kinderboekjes, waarvan het verloop in stukken wordt geknipt.
- ✓ Verschillende ingrediënten en materiaal, naargelang het te maken recept.

Verloop

- ✓ Vertel de kinderen dat er een ie-feest wordt georganiseerd (bijvoorbeeld ter gelegenheid van de verjaardag of het afscheid van het ie-beest).
- ✓ Verdeel de kinderen in heterogene groepjes van vier.
- ✓ Verdeel de verschillende stukken van de recepten. Dit kan d.m.v. verdeelde informatie: hierbij krijgt elk kind een aantal tekstfragmenten waarin informatie staat die de anderen niet hebben. Zo kan vermeden worden dat sterkere kinderen de zwakkere domineren: de inbreng van elk kind bij het samenstellen van de verschillende recepten is immers noodzakelijk.

- ✓ Leesopdracht: de kinderen lezen eerst hun eigen tekstfragmenten.
- ✓ Daarna zoeken ze de verschillende delen van elk recept bij elkaar en schikken deze in de juiste volgorde. Hiervoor is overleg nodig.

- Vervolgens maken de verschillende groepjes elk één hapje/drankje klaar, die worden geserveerd op het ie-feest.

Een reisfolder van het land van ie

Materiaal

- ✓ Enkele reisfolders.
- ✓ Rapier, karton, kleurpotloden

Verloop:

- ✓ Bekijk vooraf, samen met de kinderen, enkele reisfolders. Je kan dan even stilstaan bij de bedoeling van een dergelijke folder: informatie geven en overtuigen, het taalgebruik in een folder, etc.

- De kinderen maken per twee een reisfolder over het land van ie. Bespreek eerst met hen hoe de reisfolder er ongeveer moet uitzien: je kan bijvoorbeeld een aantal vaste onderdelen afspreken.
- ✓ Suggestie: de kinderen lezen hun reisfolder aan elkaar voor als een soort reclamespot (het is heel belangrijk dat de kinderen het hardop voorlezen stil kunnen voorbereiden).

Een oneindig ie-verhaal

- ✓ Herschrijf een bestaand verhaal of schrijf zelf een verhaal met als hoofdpersonage het ie-beest.
- ✓ Lees hieruit een stuk voor.
- ✓ De kinderen verzinnen ieder voor zich een vervolg bij dit verhaal: dit vervolg kunnen ze dan tekenen of opschrijven.

- Daarna worden de verschillende mogelijkheden besproken.
- Suggestie: de kinderen bedenken in heterogene groepjes van 2 een vervolg op het voorgelezen fragment.
- Suggestie: de kinderen bedenken om beurten een vervolgzin / aantal vervolgzinnen bij het fragment dat werd voorgelezen.

Een mogelijke (algemene) afsluitende opdracht bij deze doekatern zou kunnen zijn dat alle kinderen zelf een ie-beest maken in klei, papier-maché etc. Daarna kunnen ze dit aan de andere kinderen beschrijven.

Een aantal ideeën voor deze doekatern komen uit:

- Blanco, E. & Cook, A. (1974). *Monster*. E550X: Longman

En verder uit volgende NT2-materialen:

- Jaspaert K. (Red.) (1996). *De Toren van Babbel*. Deurne. Wolters Plantyn.
- Werkgroep Leesremediëring (1999). *Taakgericht Remediërend Lezen*. Reeks: Taakgericht materiaal voor het lager onderwijs. Leuven. Steunpunt NT2.
- Werkgroep Anderstalige Nieuwkomers (1998-2000). *Goochelen met woorden 2 en 3*. Leuven. Steunpunt NT2.
- Steunpunt NT2, Blijde-Inkomststraat 7, 3000 Leuven, 016/32 53 67 — fax: 016 / 32 53 60.

De rol van de leerkracht als ondersteuner

- ✓ Als leerkracht daag je de kinderen uit om samen moeilijke taaltaken aan te pakken. Het zelfvertrouwen van de kinderen groeit als ze merken dat ze deze taken tot een goed einde kunnen brengen.
- ✓ Bij het werken in heterogene groepen leren de zwakkere leerlingen heel wat omdat ze iets moeten uitleggen aan een andere leerling.
- ✓ Interactie met de leerkracht is vooral zinvol als de leerkracht wie-, wat-, waaromvragen stelt, die de kinderen meer aan het denken en spreken zetten dan ja/nee-vragen.
- ✓ In de ondersteuning door de leerkracht staat altijd de essentie van de taak (doelstellingen) centraal.
- ✓ Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling dat de moeilijkheid binnen de taak op voorhand wordt weggenomen (bijvoorbeeld moeilijke teksten op voorhand doornemen, te snel ingrijpen, overbodige woorden verklaren ...). De kinderen mogen vastlopen, er mogen fouten gemaakt worden in een veilig klasklimaat.

Het ie-meisje en de ie-taal

Materiaal

- ✓ Het *ie-beest* heeft een vriendinnetje (het *ie-meisje*) meegebracht dat enkel *de ie-taal* kan spreken (In het land van *ie* spreken ze *de ie-taal*: alle klinkers (behalve de *doffe e*), worden vervangen door *ie*).

Verloop

- ✓ Breng *deze nieuwe* handpop in de kring en laat de kleuters *reageren* op haar taaltje en stuur bij door het stellen van denkvragen: "Kunnen jullie dit verstaan? Wat wil het meisje zeggen?" Het *ie-beest* vertaalt in het Nederlands indien nodig.
- ✓ Tip 1: Neem een verhaal dat het meisje vertelt op op een cassette: zo kunnen de kinderen er herhaaldelijk naar luisteren.
- ✓ Tip 2: De kleuters *proberen* zelf de *ie-taal* om met het *ie-meisje* te praten. Let op: het is belangrijker dat de kleuters er plezier aan *beleven* dan dat de *ie-taal* perfect uitgesproken wordt.
- ✓ Tip 3: De kleuters *nemen* een gesprekje op in de *ie-taal* op cassette en sturen dit naar het land van *ie*.

Eetgewoonten van het ie-beest

Het ontbijt

Materiaal

- ✓ een mand met chips en een wortel, een prei ... borden, bestek, brood, choco, confituur, koffie, thee ...

Verloop

- ✓ Het *ie-beest* brengt 's morgens een mand met *etenswaren* mee die niet bij het ontbijt passen. Er ontstaat een kringgesprek over de verschillende *ontbijtgewoonten* van kinderen. De kinderen tonen hun boterhammen.
- ✓ Ontbijten met het *ie-beest*. Je toont aan de kleuters de voedingswaren voor het ontbijt. Ze dekken samen met jou de tafel. Het *ie-beest* weet niet goed hoe hij moet eten: hij drinkt confituur, hangt een theezakje in de melk, wil melk of koffie over het brood gieten ...
- ✓ Variant: de kinderen bepalen zelf waaruit het ontbijt bestaat. Er wordt afgesproken dat iedereen (dus ook de leerkracht en het *ie-beest*) zijn eigen ontbijt meebrengt. Er wordt dan samen met de hele groep ontbeten.

ie-sap

Materiaal

- ✓ Zelf gemaakt vruchtensap, een fruitpers, 3 sinaasappelen, een pompoemes, 2 lepels suiker, een receptenkaart met tekeningen.

Verloop

- ✓ De kleuters *proeven* van het *ie-sap* en lezen samen de receptenkaart.
- ✓ Aan de hand van het recept *proberen* ze het *ie-sap* na te maken: ze moeten hiervoor *proeven* en mengen, *overleggen* wat het lekkerste is.
- ✓ Tip voor oudere kinderen: zelf experimenteren met andere vruchten en een receptenkaart maken voor het *ie-beest*.

Het ie-beest is op vakantie naar het land van ie

- ✓ Op een goeie morgen zit het ie-beest niet in zijn huisje. Hij is op vakantie.
- ✓ Je gaat samen met de kinderen een brief schrijven naar het ie-beest.
- ✓ Tijdens het kringgesprek dicteren de kinderen de brief aan de juf, ze maken een envelop, tekenen wat ze in de klas gedaan hebben ...
- ✓ Tip: het ie-beest stuurt enkele dagen later een brief terug met pictogrammen.

Home sweet home'.

- ✓ Elk kind neemt het ie-beest om de beurt een avond mee naar huis.
- ✓ De volgende dag vertelt het kind in het kringgesprek wat ze hebben gedaan: waar heeft hij geslapen? Wat heeft hij gespeeld?
- ✓ Als de ouders het 'dagboek' van het ie-beest hebben ingevuld, kan dit aan de kinderen worden voorgelezen.

Het ie-beest is verdrietig

- ✓ Via het ie-beest wordt praten over gevoelens veel minder bedreigend: het ie-beest is verdrietig of bang. Hij is gevallen op straat; een kindje heeft hem geduwd, het ie-meisje is terug naar huis ... Laat de kleuters zelf oplossingen zoeken. Kleuters herkennen eigen situaties, leven zich in de situatie van het ie-beest in. Ze gaan geïnteresseerd luisteren.

De activiteiten in deze doekatern zijn geïnspireerd op o.m.:

- ✦ Blance, E. & Cook, A. (1974). *Monster*. Essex: Longman.
- ✦ Tielemans, E. & Wolfs, R. (1998). *Knuffeltaal*. Brugge: Die Keure.

En verder op volgende NT2-materialen:

- ✦ Jaspaert, K. (Red.) (1994). *Taal-Materiaal. Talig omgaan met materialen in de kleuterklas*. Deurne: Wolters Plantyn.
- ✦ Jaspaert, K. (Red.) (1995). *Taal-Verhaal. Prentenboeken, verhalen en drama in de kleuterklas*. Deurne: Wolters Plantyn.
- ✦ Jaspaert, K. (Red.) (1997). *Taal-Centraal. Taalbeschouwing in de kleuterklas*. Deurne: Wolters Plantyn.

Steunpunt NT2, Blijde-Inkomststraat 7, 3000 Leuven, 016 / 32 53 60 – fax: 016 / 32.53.60.

¹Voor een praktijkverhaal in dit verband lees het artikel 'Apenstreken in de kleuterklas' in volgend nummer.